

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3435/2020. (XII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.166/2020/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Feldmájer Péter ügyvéd) eljáró indítványozók alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.166/2020/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Szentesi Járásbíróság 8.P.20.120/2019/36. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás során megállapított tényállás szerint az alapügy felperese (a perben érintett egyik ingatlan 2/3 arányú tulajdonosa) már 2010-ben birtokvédelemért fordult Kecskemét Megyei Jogú Város Jegyzőjéhez, az indítványozók (a per alperesei) azon, a felperes megítélése szerint számára birtoksértő magatartása kapcsán, hogy az indítványozókkal közös telekhatárán lévő drótkerítés borostyánnal van befuttatva, melynek levelei átnyúlnak a kerítésen a felperes ingatlanára, továbbá az indítványozók ingatlanán telepített tuják, fenyők, gyümölcsfák árnyékot vetnek az ingatlanára, és a fákról lehulló levelek eltakarítása is gondot jelent a felperes számára. A jegyző eljárásában azt állapította meg, hogy a sérelmezett állapot már több éve fennáll, így hatáskör hiányában a felperes birtokvédelmi kérelmét elutasította, a felperes pedig a jegyző határozatával szemben nem nyújtott be keresetet a bírósághoz.
- [3] A felperes ezt követően, 2018. június 18. napján ismételten birtokvédelemért fordult Kecskemét Megyei Jogú Város Jegyzőjéhez, a jegyző pedig határozatában ismételten megállapította, hogy a birtoksértő állapot több, mint egy éve fennáll, így a jegyző ismételten hatáskör hiányában utasította el a felperes birtokvédelmi kérelmét.
- [4] A felperes ezt követően keresetet nyújtott be a Szentesi Járásbírósághoz az indítványozókkal mint alperesekkel szemben birtokháborítás megszüntetése iránt. A Szentesi Járásbíróság mind a felperesi, mind pedig az indítványozói ingatlanon helyszíni szemlét tartott, továbbá beszerezte egy okleveles kertészmérnök, igazságügyi szakértő szakvéleményét is, és a lefolytatott bizonyítás eredményeként meghozott 8.P.20.120/2019/36. számú ítéletében kötelezte az indítványozókat arra, hogy a felperes ingatlanára átnőtt növényeket a föld felszíne alatt (helyesen: felett) és a gyökérzetet a föld alatt 25 cm mélységig távolítsák el, továbbá az indítványozók házának a felperesi ingatlan felőli oldaláról a vadszőlőt teljes egészében távolítsák el annak visszavágásával. A bíróság ezen túlmenően arra is kötelezte az indítványozókat, hogy minden évben négy alkalommal a felperes telkére átnőtt növényeket távolítsák el, a felperest pedig kötelezte arra, hogy ezen munkák elvégzése érdekében az alpereseket és az általuk megbízott személyeket az ingatlanára előzetes írásbeli értesítés alapján engedje be. A bíróság ítéletében kiemelte: a perbeli eset, mint szomszédjogi vita „annyiban speciális, hogy a bíróságnak nemcsak a peres felek érdekeit kellett összevetnie és érdekegyensúlyt megteremteni, hanem figyelembe kellett venni a növények »érdekeit« is, azaz az ökológiai szempontokat”.
- [5] 1.2. Az indítványozók fellebbezése alapján az ügyben másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.166/2020/8. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét egy, a rendelkező részt érintő nyilvánvaló elírás pontosításával helybenhagyta.
- [6] A Szegedi Törvényszék ítéletében megállapította, hogy az indítványozók ugyan kezdeményezték az első fokú eljáró bíró kizárását, ám a bíró úgy nyilatkozott, hogy nem érzi magát elfogultnak, ezért a kizárási kérelmet az elsőfokú bíróság korábban elutasította. A Szegedi Törvényszék ítéletében rögzítette: a rendelkezésre álló peradatok alapján nem volt megállapítható olyan tény vagy körülmény, amelyből objektív következtetést

lehetett volna levonni arra vonatkozóan, hogy a jogvita pártatlan elbírálása az elsőfokú eljárás során ne lett volna biztosított.

- [7] A Szegedi Törvényszék az indítványozók jogszabálysértéssel kapcsolatos érvelését csak egy elemében, annyiban találta megalapozottnak, hogy megállapította: a Szentesi Járásbíróság a 8.P.20.310/2016/50. számú jegyzőkönyvnek a 8.P.20.120/2019/11. számú jegyzőkönyvbe foglalt kijavítása kapcsán az indítványozók által előterjesztett eljárási kifogást az elsőfokú bíróság nem bírálta el, és a kifogás figyelmen kívül hagyásának indokait az elsőfokú ítélet sem tartalmazza, ezért a másodfokú bíróság az ezen jegyzőkönyvben foglaltakat a tényállás megállapításánál mellőzte.
- [8] A Szegedi Törvényszék az indítványozók fellebbezésében foglaltakra reagálva ítéletében azt is kiemelte, hogy bár a felperes nem tartózkodik életvitelszerűen az általa 2/3 arányban tulajdonolt ingatlanban, azonban a birtokvédelem a tulajdonost általános szabályként is megilleti a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseinek megfelelően, ennek megfelelően a felperes a perben aktív perbeli legitimációval rendelkezett.
- [9] A másodfokú ítélet az ügy érdemével kapcsolatosan rögzítette: az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése és XXI. cikk (1) bekezdése alapján a peres feleknek egyaránt jogukban áll ingatlanjaikon az ízlésüknek megfelelő kert kialakítása, de csak a jogszabályi rendelkezések (így különösen a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:23. §-a, mely a dolog használatának általános magánjogi korlátját rögzíti, valamint a szomszédjogok és a tulajdonjog korlátainak különös szabályairól szóló 2013. évi CLXXIV. törvény) szabta határokon belül.
- [10] 1.3. Az indítványozók ezt követően nyújtották be az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, melyben a Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.166/2020/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Szentesi Járásbíróság 8.P.20.120/2019/36. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Érvelésük szerint a támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésével, XXI. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (7) bekezdésével, az alábbiak szerint.
- [11] Az indítvány szerint ugyan kétségtelen tény, hogy a tulajdonjog abszolút természetű és a tulajdonos szabadon gyakorolhatja a jogait, de ezt csak olyan mértékben teheti meg, amely nem veszélyezteti többek között az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésében nevesített környezetvédelmi szempontokat, és ezáltal az indítványozókat vitathatatlanul megillető, az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése szerinti egészséges környezethez való jogukat. Az indítványozók az Alkotmánybíróság 3223/2017. (IX. 25.) AB határozatára hivatkozással hangsúlyozzák: a XXI. cikkben foglalt alapjog érvényesülését biztosító P) cikk olyan normatív kötelezettség, melynek alkalmazása nemcsak a törvényalkotó, hanem a jogalkalmazó kötelezettsége is, márpedig az eljáró bíróságok ítéleteik meghozatala során kizárólag a felperes tulajdonhoz való jogára voltak tekintettel, és figyelmen kívül hagyták az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerinti környezetvédelmi szempontokat, valamint az indítványozók XXI. cikk (1) bekezdése szerinti egészséges környezethez való jogát, azaz alaptörvény-ellenesen értékelték az egymással konkuráló alapjogokat, alaptörvény-ellenessé téve ezáltal magukat a támadott bírói döntéseket is.
- [12] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét az alkotmányjogi panasz azért állítja, mert az elsőfokú bíróság egyáltalán nem vizsgálta a felperes keresetjogi jogát, és e körben a határozatát nem is indokolta, a másodfokú bíróság pedig azáltal, hogy nem helyezte hatályon kívül erre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét, elvonta az indítványozók jogorvoslathoz való jogát, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet hiányosságait úgy pótolta, hogy azzal szemben az indítványozók számára további jogorvoslat már nem állt rendelkezésre.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [14] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozók jogi képviselője a Szegedi Törvényszék ítéletét 2020. április 24. napján vette át, az alkotmányjogi panasz pedig határidőben, 2020. június 19. napján került benyújtásra. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozók jogosultnak és érintettnek is tekinthetők, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszukat. Az indítványozók jogi képviselője a meghatalmazását csatolta.

- [15] 2.2. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozók valamely Alaptörvényben biztosított joguk sérelmére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése „az állam és mindenki köteleességét” rögzíti, mely azonban az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, ezért annak állított sérelme nem vetheti fel az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét sem {lásd például: 3200/2020. (VI. 11.) AB végzés, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy az indítvány ebben az elemében nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti követelményt.
- [16] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [17] Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az egészséges környezethez való jogot a jogalkalmazónak a fennálló jogszabályi környezet keretein belül kell érvényre juttatnia, részben a hatályos jogi szabályozás betartásával és betartatásával, részben a többféle döntést lehetővé tevő szabályozás esetén a környezeti és természeti szempontok megfelelő (egyebek között a szükségességi-arányossági tesztre is tekintettel levő) figyelembevételével {3223/2017. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően „a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. Ez a megközelítés a jogszabályok bírósági értelmezésére is megfelelően irányadó: „a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki”, különben az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbírósággá” válna, és hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasszal érintett konkrét ügyben kizárólag annak megítélésére lehet hatásköre, hogy az eljáró bíróságok tekintettel voltak-e a környezet védelmének sajátos szempontjaira, és az indítványozók Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése szerinti Alaptörvényben biztosított jogára, melyre az indítványozók az eljárás során is kifejezetten hivatkoztak, vagy pedig döntésüket oly módon hozták meg, hogy ezen szempontokat figyelmen kívül hagyták, és nem ismerték fel az ügy alapjogi vonatkozásait {ennek jelentőségére lásd például: 3296/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [72]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az ügyben első fokon eljáró Szentesi Járásbíróság egy okleveles kertészmérnök, igazságügyi szakértő szakvéleményének alapulvételével járt el, ítéletében pedig külön is kiemelte, hogy „szükségtelen zavarás fennállása esetén a birtokvédelem módját a szemben álló érdekek összevetésének figyelembevételével, annak eredményeként kell megszabni”. Mindezen túl a bíróság pedig azt is rögzítette, hogy a konkrét peres eljárás során a bíróságnak „nemcsak a peres felek érdekeit kellett összevetnie és érdekegyensúlyt megteremteni, hanem figyelembe kellett venni a növények »érdekeit« is, azaz az ökológiai szempontokat”. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az eljáró bíróságok döntésük meghozatala során a környezeti szempontokat nyilvánvalóan figyelembe vették. Az Alkotmánybíróság pedig következetes gyakorlatának megfelelően nem vizsgálja, hogy a bírói döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogyan azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, hogy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {legutóbb például: 3331/2020. (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel azt állapította meg, hogy az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az indítvány sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi kételet nem valószínűsített, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetett fel, ekként nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadhatósági feltételek egyikének sem.
- [21] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság kiemeli: a jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen

lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}, melyhez a közigazgatási döntések vonatkozásában társult a bírói út rendelkezésre állásának követelménye is {14/2018. (IX. 27.) AB határozat, Indokolás [16]}. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {például: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ezzel összefüggésben feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}.

- [22] Az Alkotmánybíróság rámutat: az alkotmányjogi panasz alapját képező peres eljárásban az indítványozóknak lehetőségük volt arra, hogy jogorvoslattal éljenek a számukra sérelmesnek tartott elsőfokú bírósági döntéssel szemben, és ezen jogukkal kétséget kizáróan éltek is, az ügyben másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék pedig az indítványozók fellebbezésében foglalt érvek érdemi vizsgálatát követően hozta meg ítéletét. A másodfokú ítélettel szembeni további jogorvoslat biztosításának kötelezettsége ugyanakkor az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből nem vezethető le. Mindez pedig azt jelenti, hogy az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítvány ebben az elemében sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kértelét, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmaz meg, azaz a XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben sem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadhatósági feltételek egyikének sem.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság mindezen érvek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2020. november 17.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1192/2020.

